

RAMAZAN'A GİRERKEN*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size bir başka kıtadan, Avustralya'dan hitab ediyorum. Avustralya'nın doğusunda Brisbane diye güzel bir tatil şehri var, çok güzel bir şehir. Ona yakın, Toowoomba isimli, aşağı-yukarı yayla sayılabilecek bir yerdeyiz. Buradaki kardeşlerimiz aile eğitim çalışması için bir yer tutmuşlar; üniversitenin kenarında, güzel, yeni yapılmış evler... Herkese birer müstakil, üç-dört odalı bina vererek, burada eğitim çalışmasına devam ediyoruz.

Günler çok güzel geçiyor, çevre güzel, arkadaşlar güzel, çalışmalar güzel... Cemaatle namazlar kılınıyor, çeşitli konuşmalar yapılıyor. Bugün öğleyin de kardeşler arasında kur'a çekilerek, ikişer ikişer, muhacirlerle ensarın kardeş olduğu gibi, kardeşleşme çalışması yapıldı.

Tabii biz burada yazdayız, karpuz, üzüm filan yiyoruz. Siz Türkiye'de kıştasınız, orada soğuktan artık ne yapıyorsanız... Biz sizden 8 saat öndeyiz, siz bizden 8 saat sonra bizim yaşadığımız zamanı, namaz vakitlerini filân karşılayacaksınız. Arada böyle farklar var.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

a. Orucun Farzıyeti

Bu bilgilerden sonra, cuma konuşmama başlıyorum. Tabii, bu cuma konuşmamın konusu, çarşamba günü Ramazan'ın biri olduğu için, Ramazan'la ilgili olacak. Önümüzdeki salı günü, geceleyin yatsıdan sonra teravih namazı kılınacak, ondan sonra sahura kalkılacak, oruca niyetlenilecek; çarşamba günü oruçlu olunacak.

Biliyorsunuz oruç, İslâm'ın temel ibadetlerinden, çok mühim ibadetlerinden birisidir. Ramazan ayında tutulur. Çünkü bu hususta âyet-i kerime var. Bakara Sûresi'nin 183, 184, 185. ayet-i kerimesi Ramazan orucunu farz kılan ve nasıl tutulacağını bildiren ayet-i kerimelerdir. Teberrüken, besmeleyi çekerek mübarek kelimelerini okuyalım!

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا
كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

(البقرة: ١٨٣)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kütibe aleykümü's-sıyâmü kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm lealleküm tettekùn.*) [Ey iman edenler! Sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de oruç farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.] (Bakara, 2/183) Bu 183. ayet.

(*Eyyâmen ma'dûdât...*) diye başlayan 184. ayet:

أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ، فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى
سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ، وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ
فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ، فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ، وَ
أَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

(البقرة: ١٨٤)

(Eyyâmen ma'dûdât, femen kâne minküm merîdan ev alâ seferin fe'iddetün min eyyâmin uhar, ve ale'llezîne yutîkùnehû fidyetün taâmu miskîn, femen tetavvaa hayran fehüve hayrun lehû ve en tesùmû hayrun leküm in küntüm ta'lemûn.)

[Sayılı günlerde olmak üzere (oruç size farz kılındı). Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa (tutamadığı günler kadar) diğer günlerde kaza eder. (İhtiyarlık veya şifa umudu kalmamış hastalık gibi devamlı mazereti olup da) oruç tutmaya güçleri yetmeyenlere bir fakir doyumu kadar fidye gerekir. Bununla beraber kim gönüllü olarak hayır yaparsa, bu kendisi için daha iyidir. Eğer bilerseniz (güçlüğüne rağmen) oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.](Bakara, 2/184)

(Şehru ramadâne'llezî ünzile fîhi'l-kur'ân...) diye başlayan da 185. ayet:

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ
وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ، فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ
الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ، وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ، يُرِيدُ أَهْلُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَآلَ
يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ، وَ لِيُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَ لِيُكَبِّرُوا
أَهْلًا عَلَى مَا هَدَيْكُمُ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

(البقرة: ١٨٥)

(Şehru ramadâne'llezî ünzile fîhi'l-kur'ânü hüden li'n-nâsi ve beyyinâtin mine'l-hüdâ ve'l-furkân, femen şehide minkümü'ş-şehra felyesumhu, ve men kâne marîdan ev alâ seferin feiddetün min eyyâmin uhar, yurîdu'llâhu bikümü'l-yüsra ve lâ yurîdu bikümü'l-usr, ve li-tükmilü'l-iddete ve li-tükebbiru'llâhe alâ mâ hedâküm ve lealleküm teşkürün.)

[Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden Ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa, (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin.

Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah'ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.] (Bakara, 2/185) Sadaka'llâhü'l-azîm.

Üç ayet peş peşe, Ramazan ayı ve Ramazan orucuyla ilgili...

Bakara Sûresi'nin bu ayet-i kerimleri inince, Ramazan orucu müslümanlara farz olmuş oldu. Şimdi kısaca mealini aktaralım. Arapça bilmeyen kardeşlerimize de Arapça öğrenmelerini, bu mübarek Ramazan'da başlamalarını tavsiye ederek; besmeleyi çekip, Ümmehatü'l-Mü'minîn olan vâlidelerimizin lisânı olduğu için, bir bakıma ana lisânımız sayılacak olan Arapça'yı, güzel Türkçe'mizin yanında ikinci bir anadil olarak öğrenmelerini tavsiye ederek, ilk ayet-i kerimeyi okuyorum:

(Yâ eyyühe'llezîne àmenû) “Ey iman edenler! *(Kütibe aleykümü's-sıyâm)* Oruç sizin üzerinize farz olarak yazıldı, farz kılındı; siz bundan sonra artık oruç tutacaksınız.

(Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm) Allah-u Teâlâ Hazretleri, sizden önceki milletlere ve ümmetlere de gönderdiği peygamberlerle, oruç tutmalarını emretmişti.

Oruç ilk defa size emredilmiş yeni bir ibadet değil, eski milletlerin de bildiği, eski milletlerin de tuttuğu bir ibadet.

Sizden öncekilere yazılmış olduğu, farz kılınmış olduğu gibi, size de oruç farz kılındı. *(Lealleküm tettekùn)* Tâ ki, umulur ki, korunur, sakınır, takvâ ehli olursunuz, takvâya ulaşırsınız.

Takvâli bir tavır takınarak Allah'ın emirlerini tutarsınız, böylece de güzel sonuçlara ulaşırsınız.” (Bakara, 2/183)

İkinci ayet-i kerimenin başı: (*Eyyâmen ma'dûdât*)
“Belirli günlerde, sayılı günlerde...” Bu sayılı günler Ramazan'ın günleridir. Ramazan'ın başından sonuna kadar, belirli şartlara sahip olan, sıhhatli, mukim müslümanlar, seferî olmayanlar, hasta olmayanlar oruç tutmak yükümlülüğüyle yükümlü oluyorlar. Onların oruç tutmaları boyunlarına borç oluyor.

b. Hilâlin Gözlenmesi

Bu Ramazan ayı, bizim bugün kullandığımız milâdî takvimdeki aylar gibi değildir. Arabî aylar dediğimiz aylar, kamerî aylardır; yâni ayın, kamerin durumuna göre tesbit edilen bir usuldür.

Güneşin battığı yerde yeni hilâl görüldüğü zaman, ertesi gün yeni bir ayın birinci günü demektir.

Hilâle bakarak yeni ayın girdiği anlaşılır. Bu, dağdaki çobanın da, köydeki köylünün de, şehirdeki müderrisin, alimin de kolayca gözlemleyebileceği bir husustur.

Bu hususta Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

صُومُوا لِرُؤْيَيْتِهِ، وَأَفْطِرُوا لِرُؤْيَيْتِهِ؛ فَإِنْ غَمَّ عَلَيْكُمْ،
فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَالِثِينَ يَوْمًا

(رواه الشيخان عن أبي هريرة)

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.674, *Savm* 36/11, no:1810; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.762, *Sıyam* 13/2, no:1081; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.68, no:684; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.133, no:2117; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.422, no:9453; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.6, no:1685; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.226, no:3442; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.159, no:15; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.304, no:2307; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.19, no:2333; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.205, no:7721; Neseî,

Sünenü'l-Kübrâ, c.II, s.69, no:2427; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.234; İbnü'l- Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1118; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.470, no:8879; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.187, no:908; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.497, no:422; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.427, no:874; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.393, no:3744; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.111, no:4230; *Târih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.99, no:8115; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.113, no:624; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.279, no:2095; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.226, no:1985; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.587, no:1547; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.360, no:3594; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.157, no:7; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.271, no:11706; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.42, no:5740; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.207, no:7736; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.72, no:2440; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.5, no:1683; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.204, no:1912; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.III, s.21, no:9116; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.352; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.232; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.243, no:2355; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VIII, s.275, no:3196; Hâris, *Müsned*, c.I, s.494, no:314; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.267, no:2087; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.321, no:18915; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.167, no:3; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.69, no:2426; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.III, s.245, no:962; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1300; *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIV, s.34, no:7027; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.122; Abdurrahman ibn-i Zeyd ibni'l-Hattâb Rh.A'ten.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.206, no:7727; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.118, no:873; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.II, s.58, no:2952; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.41, no:3646; Ebû Bekre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.V, s.341, no:1796; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.IV, s.156, no:7306; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.249, no:1810; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.445 no:915; *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIV, s. Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.286, no:287; İbn-i Asâkir, 263, no:7000; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.254, no:6331; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.207, no:7734; Hz. Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.25, no:1175; Bera' ibn-i Âzib RA'dan. Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.160, no:20; Rabi' ibn-i Hiraş RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.489, no:23769; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.37, no:13732.

ME. 714 (*Sùmû li-ru'yetihî ve eftırû li-ru'yetihî, fein gumme aleyküm feekmilû iddete şa'bâne selâsîne yevmâ.*) *Revâhu'ş-şeyhàn.*

Revâhu'ş-şeyhàn, iki şeyh rivâyet etti demek. Yâni, Buhârî ve Müslim gibi ilm-i hadiste çok yüksek şeyhlik makamına, çok yüksek mertebeye, üstadlık makamına ulaşmış iki büyük alimin hadis kitapları içinde, sahihlerinde mevcut olan bir hadis-i şerif bu...

(*Sùmû li-ru'yetihî*) Buradaki *hî* zamiri kamere gidiyor. “Kameri gördüğünüz zaman ertesi gün oruç tutun! Güneş battığı zaman ufku gözleyin, yeni ayı, incecik ayı gördüğünüz zaman, artık ertesi gün oruç tutun!..” Akşam gördünüz; geceleyin hazırlıklarınızı yaparsınız, oruç tutarsınız.

(*Ve eftırû li-ru'yetihî*) Aradan günler geçtikten sonra, artık dolunay oldu, bir ay geçti, sonuna yaklaştınız, ay görünmez oldu... Görünmediği günlerden sonra, ufku yine gözleyeceksiniz; dur bakalım, ne zaman görünecek diye... (*Ve eftırû li-ru'yetihî*) “Ufka baktığınızda yeni hilâli gördüğünüz zaman da, Ramazan ayını bırakın! Ramazan bitmiştir, bayram ayı, Şevval ayı gelmiştir; o zaman da oruç tutmayın!”

Eftırû demek, “İftar edin, artık oruç tutmayın!” demek oluyor.

Müslüman ufka dönecek, güneş battığı zaman, ortalıkta hilâl var mı diye bakacak. (*Fein gumme aleyküm*) “Eğer hava bulutlu olursa... Gökyüzü sizin hilâli gözlemenize mâni olacak

şekilde bulutlanmış ve kapanmış olursa...” O zaman ne yapacağız? Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde onu da beyan etmiş:

(Feekmilû iddete şa'bâne selâsîne yevmen)
“O zaman Şa’ban ayını, yirmi dokuz gün ise bile otuz güne tamamlayın, otuzdur deyin! Göremediğinize göre, Şa’ban’ı otuza tamamlayarak, ondan sonraki gün Ramazan’dır diye Ramazan’a başlayın!” buyuruyor.

Görüyorsunuz, gâyet sâde, gâyet kolay, gâyet tatlı, gâyet anlaşılabilir, gâyet kolaylıkla uygulanabilir bir usûl ile Ramazan’ın geldiği gözlemlenebilir. Dağın başında da olsa, çadırda da olsa, yolda da olsa, ummanda, deryada da olsa, şehirden uzakta da olsa, insanlar böyle hilâle bakarak, “El-hamdü lillâh Ramazan hilâli, yeni hilâl görüldü.” deyip Ramazan’ın geldiğini anlayabilirler.

Tabii yeni hilâl ne zaman görülür?.. Yeni hilâl batıda görülür, yâni güneşin battığı yerin biraz civarında görülür. Neden yeni

hilâl batıda görülür diye sizi özellikle uyarıyoruz, ikaz ediyoruz?.. Çünkü, hilâl her gün biraz daha kalınlaşır kalınlaşır, daha belirginleşir ve her gün 48-49 dakika gecikerek çıkar, ilk gördüğünüz zamandan... Sonunda büyür, yarım ay olur. Daha büyür, ayın on dördü olduğu zaman dolunay olur. Ondan sonra daha geç doğarak küçülmeye başlar, yine yarım olur. Ama bu sefer öbür tarafı, yâni karanlık olan tarafı görülür.

Ondan sonra, daha da incelmeye başlar, yine hilâl olur ama, buna *köhne hilâl* derler. *Köhne*, Farsça'da eski demek. Eski hilâl ne zaman görülür?.. Sabahleyin camiye giderken, seher vaktinden sonra görülür. Demek ki hilâl gökyüzünde iki defa görülebilir: Bir, kamerî ayın başlangıcında, güneş batından battığı zaman; bir de kamerî ayın sonlarında, sabah namazında camiye giderken gökyüzünde... Bunları bilmek lâzım!

Sabah namazında görülen hilâli, ben hilâli gördüm diye Ramazan'a başlamakta kullanmamak lâzım! Çünkü o küçülen aydır. Dolunay, yarımay olmuştur; yarımay gittikçe incelmektedir, küçülmektedir, sonunda ince bir hilâl olacaktır, sonra görülmeyecektir. Sabahleyin görünmemeye başladığı zaman, o günlerin akşamlarında batıya bakmak lâzım! Güneşin battığı yerden, o zaman görülebilir. Usûl budur... Yâni hesabın, kitabın olmadığı yerlerde dahi herkesin uygulayabileceği, bir zamanı tesbit usûlü emretmiş, tavsiye buyurmuştur Peygamber SAS Efendimiz...

Böylece bakıp, hilâlin görünmesinden sonra orucu tutmak lâzım! Görülmezse, Ramazan'dan bir gün önceki ay olan Şa'ban'a otuz gün saymak lâzım. Çünkü Arap ayları ya yirmi dokuz gündür, ya otuz gündür. Aslında 29 gün 12 saattir, ama o 12 saat bazen ekleniyor, bazen çıkıyor derken, bazı aylar 29 günde kalıyor, bazı aylar 30 oluyor. Ama hiç 31 olmaz, 28 de olmaz. Şubat gibi 28 olmaz, bizim bu 31 günlük aylar gibi de otuz bir gün olmaz. Kamerî ayların durumu bu...

Tabii bunların hesaplarını şimdi bilginler yapıyorlar. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda hesapların yapıldığı, kamerin durumunun gözlendiği bölümler var, görevli insanlar var. Bunlar bu işleri gayet iyi biliyorlar, ölçüyorlar, biçiyorlar, rakamları bizlere söylüyorlar. Biz de ona göre artık gözlem yapmasak bile, "Tamam, ilgililer bunu görmüş." diyerek Ramazan'a başlıyoruz.

c. Ramazan'ın Özellikleri

Ramazan'a başlamak nasıl oluyor? Ertesi gün oruç tutulacak, ne oluyor?.. Ertesi gün oruç tutulmadan evvel, bir önceki gece yatsı namazından sonra *terâvih* kılınıyor. Geceleyin de oruç için yemek yemeğe kalkılıyor, seher vakitlerinde... Seher vaktinde yenilen yemeğe Araplar *sahûr* derler. Sahur yemeğin adıdır, vaktin adı *seher*'dir. Vaktin adı *seher*, seher vaktinde yenilen yemeğin adı da *sahur*... Niçin böyle oluyor? Peygamber SAS buyurmuş ki:²

تَاكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ، فَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
صِيَامَهُ

(ن.حم.هب. عن أبي هريرة)

² Neseî, *Sünen*, c.IV, s.129, no:2106; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.230, no:7148; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.66, no:2416; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.III, s.307, no:3600; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.73, no:1; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1429; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.1, no:8959; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.113, no:2594; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.8, s.739, no:23661; *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.45, no:94; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.158, no:257; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.59, no:1489.

(*Etâküm şehru ramedân*) “Size Ramazan ayı geldi. (*Şehrun mübârekün*) Mübarek bir ay. (*Farada’llâhu aleyküm sıyâme hû*) Allah size bu ayın gündüzlerinde oruç tutmayı farz kıldı.”

Oruç tutmak farz kılındığı gibi, geceleri de sevaplı, faziletli namaz olan teravihi kılarak da ihyâ etmeyi, Peygamber Efendimiz sünnet eylemiş oluyor. Onun için, bunlar bu şekilde yapılarak Ramazan’a başlanıyor.

Ramazan’ın özellikleri nelerdir?.. On bir ayın sultanı diyoruz, davullarla, mahyalarla, ışıklarla karşılıyoruz. Alem-i İslâm’a büyük bir sevinç veriyor, herkes memnun, herkes heyecanlı...

Ramazan’ın güzellikleri, özellikleri nedir? Bunları biraz hadis-i şeriflerden hatırlatalım:³

أَتَاكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ، شَهْرٌ بَرَكَةٌ، فِيهِ خَيْرٌ يُغَشِّيكُمْ
أَهْلًا، فَيُنزِلُ الرَّحْمَةَ، وَيُحَطُّ فِيهِ الْخَطَايَا، وَ
يَسْتَجِيبُ فِيهِ الدُّعَاءُ، فَيَنْظُرُ أَهْلُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ،
وَ يُبَاهِي بِكُمْ مَالِكَتَهُ، فَأَدُّوا أَهْلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ
خَيْرًا، فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حَرَّمَ فِيهِ رَحْمَةَ أَهْلٍ عَزَّ وَجَلَّ

(طب. وابن النجار عن عبادة)

³ Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.271, no:2238; Ubâde ibn-i Sâmit RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.467, no:23692; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.III, s.344, no:4783; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.I, s.158, no:255.

RE. 9/10 (*Etâküm şehrü ramedân*) “Size Ramazan ayı geldi. (*Şehrü bereketin*) Bereket ayıdır Ramazan.” Peygamber Efendimiz, bereket ayıdır diye buyurmuş hadis-i şerifinde. Bereket yağar, bereket fışkırır... Sonra, (*fîhi hayrun yugaşşîkümü’llâhu*) “Allah sizi hayırla kaplar. Yâni müslümanların, Ümmet-i Muhammed’in üzerine hayır yayılır. Allah-u Teâlâ Hazretleri hayra mazhar eder, müslümanların her tarafını hayırla kaplar. (*Feyünzilü’r-rahmete*) Ve rahmetini indirir.” Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına lütfunu, rahmetini bahşediyor bu ayda...

Sonra, (*Ve yuhattu fîhi’l-hatâyâ*) “Ramazan ayında suçluların, günahkârların, âsî, mücrim müslümanların hataları, tevbe ederlerse affolunur. Tevbe ettiği takdirde, reddedilmez, affolunur.” Tabii tevbe etmezse, günaha devam ederse kendisi bilir, o kendisinin suçudur, cezasıdır. Tevbe etmeyene bir şey yok. “Ağlamayana, süt yok, meme yok!” dedikleri gibi tevbe etmiyorsa, günaha devam ediyorsa, onun hataları affolmaz. Herkesin toptan silinmiyor. Ağlayıp, yalvarıp Ramazan’ın kadrini, kıymetini bilip, Ramazan’ı ihyâ edenlerin, geceleri namaz kılanların, yalvarıp yakaranların, gündüzleri oruç tutanların günahı affoluyor.

(*Ve yestecîbu fîhi’d-duâ’*) “Allah bu Ramazan gününde duâları kabul eder.” Biliyorsunuz, kul dua eder de, kulun duasının kabulü Allah’ın bileceği bir iştir. Ya kabul eder, ya kabul etmez. Kulun kusurundan dolayı, bir takım suçlarından dolayı duâsının kabul olmama durumları vardır.

Meselâ, Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde, uzun yolculuğa çıkan, saçı başı karışmış, toza batmış bir şahıstan bahsediyor. Buyuruyor ki:⁴

يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ، يَا رَبِّ! وَمَطْعَمُهُ
حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَ مَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَ غُذَى
بِالْحَرَامِ؛ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ؟

(م.ت. عن أبي هريرة)

(*Yemüddü yedeyhi ile's-semâ'*) “Ellerini açmış, semaya uzatmış, (*Yâ rabbi, yâ rabbi*) ‘Ey Rabbim, ey Rabbim!’ diye yana yakıla dua ediyor. (*Ve mat'amühû harâmün*) Halbuki yediği haram, (*ve meşrabühû harâmün*) içtiği haram, (*ve melbesühû harâmün*) giydiği haram, (*ve guziye bi'l-haram*) ve haramla beslenmiş. (*Feennâ yüstecâbü li-zâlike*) Böyle bir kimsenin duası nasıl kabul olunsun? Allah onun duasını nasıl kabul etsin?..”

Demek ki, haram yeyip, haram giydiği zaman, harama daldığı, bulaştığı zaman duası kabul olmuyor.

⁴Müslim, *Sahîh*, c.II, s.703, *Zekât* 12/19, no:1015; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.220, *Tefsir*, no:2989; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.328, no:8330; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.389, no:2717; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.49, no:5738; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6187; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.241, no:199; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.296, no:2009; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Vera'*, c.I, s.83, no:115; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.154, no:456; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.124, no:3236; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.X, s.453, no:10019.

Sonra bazı insanların işlediği suçlardan dolayı kırk sabah namazı, duası kabul olmaz. Suç işlemiştir, günah işlemiştir, harama bulaşmıştır; o zaman duası kabul edilmez, günahı bağışlanmaz. Ama, “Ramazan’da Allah duaları kabul eder.” buyuruyor. Demek ki, bir müsamaha başlıyor, günahkâr kulların günahlarını bağışlıyor, dualarını kabul ediyor.

Dualar kabul olunduğundan başka, (Ve yenzuru’llàhu ilâ tenâfüsekü) Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarının ibadete düşkünlüğünden memnun olur, gayretinden, salâhından, güzel hallerinden... Meleklerine bu ibadet eden mü’minleri metheder, gösterir. (Ve yubâhîbiküm melâiketehû) “Meleklerine sizinle iftihar eder” diyor Peygamber Efendimiz... Demek ki, böyle güzel şeyler var. Bir başka hadis-i şeriften alarak da, Ramazan’ın şu özellik- lerini ekleyebiliriz. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:⁵

تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ
الْجَحِيمِ، وَتُغْلَى فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ

(ن.حم.هب. عن أبي هريرة)

⁵ Neseî, *Sünen*, c.IV, s.129, no:2106; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.230, no:7148; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.II, s.66, no:2416; Beyhakî, *Şuabü’l- İmân*, c.III, s.307, no:3600; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.73, no:1; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1429; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.1, no:8959; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.113, no:2594; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.8, s.739, no:23661; *Keşfü’l-Hafâ*, c.1, s.45, no:94; *Câmiü’l- Ehâdîs*, c.I, s.158, no:257; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.59, no:1489.

(*Tüftehu fîhi ebvâbü's-semâ'*) “Ramazan’da semânın kapıları açılır.”

Biliyorsunuz semânın kapıları teftiş içindir, gerekmeyenleri geçirmemek içindir. Eğer kul, suçlu, günahkâr, riyâkâr, kendini beğenmiş, kibirli vs. hataları olan bir kimse ise; bir ibadet yapsa bile, gökteki, kapıdaki melek o kulun o ibadetini öbür tarafa geçirmez.

Çünkü Allah, “Kibirlilerin ibadetlerini öbür tarafa geçirme, riyâkârların ibadetini üst tarafa bırakma!” diye emretmiştir, onun için geçirmezler. Ama artık engelleme olmuyor, Ramazan’da semâların kapıları açılıyor; yâni dualar, ibadetler engelsiz Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne ulaşıyor. Bu da güzel bir şey...

Sonra, (*Ve tuğleku fîhi ebvâbü'l-cahîm*) “Ramazan’da cehennemın kapıları da kapatılır.” Bu da bir güzel durum... Yâni cehenneme düşme ihtimâli, günah işleyip cehennemlik olma ihtimâli, insanın cehenneme düşmesi de Ramazan günü olmuyor. Oraya gitmesin diye müslümana cehennemın kapıları kapatılıyor.

Bir özelliği de nedir: (*Ve tugallü fîhi meredetü’ş-şeyâtîn.*) “Ramazan ayı içinde azılı, iri, reis, koca şeytanların elleri, ayakları, boyunları zincirlere vurulur, hareketleri engellenir.” Yâni insanları kandırma, aldatma, saptırma, azdırma işlemlerini yapamazlar.

Onun için, Ramazan’da bakarsın, başka zamanda hatalı yaşayan kullarda bile bir düzelme görürsünüz, gülersiniz, tebessüm

edersiniz, memnun olursunuz. Çünkü şeytanlar bağlanmış da, onları saptıramıyorlar. Onun için hak yola girebiliyor.

d. Kadir Gecesi

Ramazan'ın bir özelliği daha vardır. Pek çok güzelliği arasında mühim bir özelliktir bu... İçinde bir Kadir Gecesi vardır, ama hangi günü belli değil. Saklanmış olan bir mükâfat, saklanmış olan bir gece... Ramazan'ın hangi gecesi?.. Belki her yıl aynı gecede de olmayabilir, yıldan yıla değişebilir. Gizli bir güzel gece var. Kim o geceye isâbet ederse, bin aydan daha hayırlı bir geceyi yakalamış olur.

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

(القدر: ٣)

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehr*) [Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.] (Kadir, 97/3) buyrulmuştur.

O bakımdan Ramazan, içinde Kadir Gecesi olan bir ay. Bin aydan daha hayırlı bir gece olan ay olması dolayısıyla da, tabii çok büyük kıymet kazanıyor. İçinde... Neresinde? Arayıp bulacak, bulmağa çalışacak. Ramazan'ın son on gününde olma ihtimâli yüksek. Ramazan'ın son on gününde i'tikâfa girecek, ibadet edecek, o geceyi yakalamaya ve ihyâ etmeye azmedecek.

Siz de şimdiden, “İnşâallah ben de yakalarım!” diye azmedin aziz ve sevgili dinleyiciler!

Bu hususta Ebû Hüreyre RA'ın rivâyet ettiğine göre, Peygamber SAS buyurmuş ki:⁶

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ؛ وَ مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَ
احْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

(خ.م.د.حم.ع.ق.عن أبي هريرة)

(*Men sâme ramadâne îmanen va'htisâben, gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî*) “Kim Ramazan ayında Allah’a inanarak, sevabını Allah’tan umarak, ümitli ümitli, bekleye bekleye Allah rızası için Ramazan orucunu tutarsa, o zamana kadarki geçmiş günahları afv u mağfiret olunur.” Ramazan Allah’ın afv u mağfiret ettiği bir aydır.

Efendimiz hadis-i şerifine devam buyuruyor: (*Ve men kâme leylete'l-kadri îmânen va'htisâben, gufire lehû mâ tekaddeme min zenbihî.*) “Kadir Gecesi’ne de isabet edip, Kadir Gecesi’ni de imanlı olarak, sevabını Allah’tan bekleyerek, ibadetler geçirirse bir insan...” *Kâme* demek, namaza kalkmak demek. “Namaza kalkar, namaz kılarak geceyi geçirirse, o zaman geçmiş günahları affolur.” Tabii biliyorsunuz,

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.672, *Savm* 36/6, no:1802; Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.709, *Salâtü't-Terâvih* 37/2, no:1910; Müslim, *Sahîh*, c.1, s.523, no:760; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I,s.436, no:1372; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.241, no:7278; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c. X, s.371,no:5960; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.306, no:8306; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.275, no:3414; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.IV, s.93, no:2823; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ramazan'ın her akşamı teravih namazı kılıyoruz, bu bir geceyi ihyâdır. Yatsı namazından ayrı, sekiz kılanlar da var. Bizim ülkemizde yirmi rekât kılma sünneti devam ettiriliyor. Yirmi rekât tatlı tatlı namazlar kılınıyor, hafızlar güzel güzel Kur'an-ı Kerim ezberlerini tazelemiş oluyorlar. O bakımdan, her gece biraz ihyâ edilmiş oluyor.

Kadir Gecesi biraz daha fazla çalışmak uygun olur. Onu yakalamak için de, Ramazan'ın son on gününde ilgili müftülüklerden izin alarak, mahallenin camisine girer, geceleri de orada yatarak i'tikâf ederse, bu Peygamber Efendimiz'in sünnetidir; o zaman Kadir Gecesi'ni de güzelce yakalar.

e. Orucun Mükâfâtı

Ramazan ayının en büyük ibadeti, öbür aylardan farklı olarak, en bariz, belirgin özelliği, içinde gündüzleri oruç tutulmasıdır. Oruç çok kıymetli bir ibadettir. İnsanın imkânı olduğu halde, helâl olan yeme, içme gibi şeyler, eşyle ilişki gibi şeyler, oruç dolayısıyla engelleniyor, yapılmıyor. Kişi kendisi isteye isteye bunları yapmıyor, kendisini irâdesiyle engelliyor. İnsanın kendi iradesiyle, arzu ettiği, sevdiği, ihtiyacı olan şeyleri yapmaması; bu da çok güzel bir eğitim... Yemek bir ihtiyaçtır, su bir ihtiyaçtır. Bir müddet geçti de acıktı mı, insan yemek ister. Su içmeyip zaman geçti mi, su ister. Diğer ihtiyaçları da öyledir. Ama bunları Allah rızası için terk ediyor. Allah rızası için terk ettiği için, tabii terk etmek bir gayret, irâdesinin terbiyesi olmuş oluyor, idmanı olmuş oluyor.

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını düşünerek, Rabbim emretti diye oruç tutanlara, Allah çok büyük mükâfat veriyor. Başka ibadetlerden fazla veriyor, oruç ibadetine...

Bu hususta yine Buhârî ve Müslim'in rivâyet etmiş olduğu bir hadis-i şerifi. Parça parça okuyup, parça parça tercüme edelim:⁷

كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ، الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ
أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: إِلَّا
الصَّوْمَ، فَإِنَّهُ لِي، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ. يَدْعُ شَهْوَتَهُ،
وَطَعَامَهُ، وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي. لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ:
فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ. وَلِخُلُوفِ
فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ.
وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ. وَإِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَالْ
يَرْفُثُ، وَالْ يَصْحَبُ؛ فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ،
فَلْيَقُلْ: إِنِّي امْرُؤٌ

⁷ Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.673, *Savm* 36/9, no:1805; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.162, no:2215; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.266, no:7596; Taberânî, *Mu'cemü'l- Evsat*, c.IX, s.30, no:9042; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.306, no:7893; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.273, no:8894; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.III, s.293, no:3579; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.273, no:8116; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.197, no:1897; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2676; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.448, no:23590; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.348, no:15671.

ME. 190/46 (*Küllü ameli'bnî âdeme yudâafu, el-hasenetü bi- aşri emsâlihâ ilâ seb'imieti dî'fin*) Peygamber Efendimiz burada buyuruyor ki: “Ademoğlu'nun, yâni biz insanların yapmış olduğumuz ibadetler, karşılık olarak tam tamına, terazisi terazisine, gramı gramına aynı olarak mükâfatlandırılmaz; kat kat fazla ecir verilerek mükâfatlandırılır.” Yâni Allah yapılan bir iyiliği on misli mükâfatla karşılar, veyahut yedi yüz misline kadar; yâni yetmiş olur, yedi yüz olur, aradaki rakamlar da olabilir. Yaptığı iyiliği bire bir değil, bire on, bire yetmiş, bire yedi yüz mükâfatlandırır.

(*Kâle'llâhu teâlâ*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*İlle's- savm*) ‘Ancak bu işten, bu hesaptan oruç müstesnâ! (*Feinnehû lî, ve ene eczî bihî*) Oruç benimdir, benim içindir, onun mükâfatını daben vereceğim. Böyle bire on değil, bire yetmiş değil, bire yedi yüz değil, benim bileceğim daha fazla miktarda onun mükâfatını ben vereceğim!’ buyurdu Allah-u Teâlâ Hazretleri.” diye, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinin içinde müjdeliyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri ne der?.. (*Yedeu şehvetehû, ve taâmehû, ve şerâbehû min eclî*) “Ben onu böyle çok mükâfatlandıracağım; çünkü bu kulum şehvetini, yeme isteğini, içme isteğini benim hatırım için terk ediyor.” diye mükâfatını Allah yedi yüzden de fazla verecek, çok daha fazla verecek demek oluyor. Ne mutlu!.. Allah güzel güzel oruçlar tutmayı nasib etsin...

Peygamber Efendimiz, sonra orucu medhe devam etmiş. Bu hadis-i şerifini tamamlayacağız sohbetimizin sonuna kadar:

لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ

(*Li's-sàimi ferhatân*) “Oruçlu için iki sevinç vardır, ferahlık zamanı vardır. Birisi, (*ferhatün inde fıtrihî*) akşamleyin ezan okununca iftar ettiği zaman...”

“—Oh oruç bitti, ver bakalım suyu, ver bakalım çorbayı, yemekleri!..”

Orucu artık açıyor, o zaman yemek yerken tabii bir neşe olur, bir keyif olur... O zamanki ferahlık, neşe ve keyif; bu bir... (*Ve ferhatün inde likài rabbihî*) “Bir de ahirette ferahlığı vardır orucun, mânevî ferahlık... Ahirette kul Rabbi’ne mülâkî olduğu zaman, Rabbine kavuştuğu zaman orada da bir ferahlık olacak. Çünkü, ‘Sen oruçlu idin ey kulum, dünyada oruç tutmuştun.’ diye, Allah orucundan dolayı onu sevindirecek, büyük mükâfatlar verecek. Oruçlu Rabbine kavuştuğu zaman da büyük bir sevinç duyacak.”

Allah bizi, Rabbimize kavuştuğumuz zaman da oruç dolayısıyla ve diğer sebeplerle sevinen kullarından eylesin...

Sonra biliyorsunuz, insan aç kaldı mı, ağzı kokar. Yâni dişlerini fırçalasa da, misvaklansa da, çalkalansa da, ağzı temiz olsa da, aç kaldı mı insanın ağzı kokar. Ağız kokusuna Arapça'da *halif* derler. *Halif* ağız kokusu demek. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ، أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ

(*Ve lehulûfü femi's-sâim, atyebu inda'llàhi min rîhi'l-misk*) “Oruçlunun, oruç tutmaktan dolayı ağzında olan ağız kokusu, Allah indinde misk kokusundan bile daha tatlı, daha güzel, daha hoştur, Allah daha çok sever.” Çünkü oruçtan dolayı oluyor, o koku... Yemek yese, ağzını çalkalasa olmayacak.

Biliyorsunuz, misvak tutunmak, misvaklanmak oruçlu için öğleye kadar caizdir, öğleden sonra mekruhtur. Yâni, boş misvak da kokuyu gideremediğinden, tabii biraz ağzı kokacak. İşte o koku Allah indinde makbuldür, Allah misk kokusundan daha çok seviyor.

Sonra Peygamber SAS Efendimiz, bu hadis-i şerifine devamla buyurmuş ki:

وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ

(*Ve's-siyâmu cünnetün*) “Oruç bir koruyandır, koruyucudur, kalkandır...” Hani savaşan insanlar ok gelmesin, mızrak gelmesin, kılıç darbesi tesir etmesin diye bir eline kalkan alıyor, öyle savaşıyor ya; kendisini koruyor, kalkanı tutuyor, karşı tarafın hücumunu def ediyor. Sağ eliyle

de kılıcını sallıyor, düşmanla savaşıyor. İşte bu kalkana Araplar *cünneh* derler.

(*Ve's-siyâmu cünnetün*) “Oruç bir kalkandır...” Kalkan oluşu nereden kaynaklanıyor? Oruç tutan insan günahlardan daha kolay korunuyor, oruçlu oldu mu nefsi azgınlaşamıyor, söz geçiremiyor, zayıflıyor... O zaman insanın günahlara meyli olmuyor, günah işlemiyor, böylece bir kalkan oluyor.

Bir de oruçlu insanı, günahlara doğru gitmek istese bile oruç engeller. Bir de belki mânevî bakımdan oruç tuttuğu için ahirette cehenneme düşmeyecek, cehennem azabından korunmuş olacak, böylece de kalkan olmuş oluyor. Belki cehennem ateşine karşı kalkan oluyor mânâsına da olabilir.

f. Oruçta Dikkat Edilecek Konular

وَإِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَالْ يَرُفْثُ، وَالْ يَصْخَبُ؛
فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي امْرُؤٌ صَائِمٌ

(*Ve izâ kâne yevmü savmi ehadiküm felâ yerfûs, ve lâ yeshab*) “Sizden biriniz oruçlu olduğu zaman küfür, ağır, kırıcı, çirkin söz söylemesin! Oruçluysen kendisine hâkim olsun. (*Fein sâbbehû ehadün ev kâtelehû*) Hattâ birisi ona sövüp, hakaret edip, ağır sözler söylemeye kalksa bile veyahut onunla itişmeye, çekişmeye kalksa bile, (*felyekul: Inni'mruün saimün*) ‘Ben oruçlu bir kimseyim, oruç tutuyorum, sana

uymam, sana karşılık vermem!’ desin uymasın ona...” diye, Peygamber Efendimiz oruçluya tavsiye buyurmuş.

Aziz ve sevgili kardeşlerim! Geçtiğimiz senelerde de size oruçla ilgili konuşmalar yapmıştık. Belki bizi devamlı dinleyen kardeşlerimizin hatırında kalmıştır. Oruç tutmanın âdâbı vardır, usûlü vardır; o âdâba riâyet etmek gerekiyor. Onlara riâyet etmediği takdirde insan orucun sevabını kazanamayabilir. Yâni, sadece aç ve susuz kalmaktan ibaret değildir, oruç tutmak... Bunu Ramazanın başından, daha Ramazan gelmeden kardeşlerimize hatırlatmamız çok önemli oluyor.

Oruç tutan insan yalan söylemeyecek! Oruç tutan insan harama bakmayacak! Oruç tutan insan günah şeyleri dinlemeyecek! Oruç tutan insan günahlı yerlere varmayacak! Oruç tutan insan günaha elini uzatmayacak, gıybet etmeyecek, dedikodu yapmayacak!.. Yâni ne demek? Bütün âzâlarına oruç tutturacak. Yâni bütün âzâlarını gözünü kulağını, dilini, elini, ayağını, her âzâsını günahlardan koruyacak, uzak tutmağa dikkat edecek.

Çünkü, insanın aslında su içmesi, yemek yemesi helâl bir şey. Oruçlu olduğu zaman, helâl olduğu halde su içmeyi, yemek yemeyi bırakıyor da, zaten helâl olmayan günahları niye bırakmasın?.. Elbette daha öncelikle, helâl olanı bile yapmayan oruçlu, haram olanı haydi haydi yapmaz; onlardan uzak durmaya daha dikkat eder.

Dikkat etmiyor. Oruçlu ama küfrediyor. Oruçlu ama harama bakıyor. Oruçlu ama diliyle onu bunu incitiyor. Oruçlu ama elini harama uzatıyor. Oruçlu ama ayağıyla günah yerlere varıyor. Sinemaydı, vs. eğlence yeriymiş veyahut günah yeriymiş... O zaman ne olur?.. Orucunun sevabı gider, orucunun sevabını alamaz. Çünkü orucu tam tutmamış oluyor. Oruç böylece bütün şartlarına riâyet edilerek tutulmalıdır.

Oruçlu insana, Peygamber Efendimiz sahur yapmayı tavsiye ediyor. Birazcık su içerek, bir hurma yiyerek bile olsa sahura kalkmak lâzım; sünnettir. Sahura kalkmak, sahur yemeği yemek berekettir. Onun için;

“—Akşamdan bir şeyler atıştırıyorum, sahura kalkmayacağım!” demeyin.

Zaten geceleri uzun olduğundan, sahur da mübârek bir vakittir, seher vakti... Sahura kalkmayı da tavsiye ederim. Sahura kalkın ve sahurda abdest alın. Hazır kalkmışken seher vaktinde ne yapılır?.. Teheccüd namazı kılınır. Teheccüd namazı kılın! Tesbihi alın elinize, tevbe edin, istiğfar edin! Çünkü, seher vaktinde tevbe ve istiğfar etmek çok sevaptır. Kur'an okuyun! Böylece o sevapları da kazanın.

Ramazan nedir?.. Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim ayıdır. Kur'an-ı Kerim'i çok okuyacaksınız, hatim indireceksiniz, mukâbele okuyan hafızlara devam edeceksiniz. Güzel güzel okuyan hafız efendilerden güzel kıraat öğrenirsiniz. Böylece Kur'an-ı Kerim ile ilgili çalışmalarınızı da çokça yapın! Ezberlerinizi

kuvvetlendirin, unuttuklarınızı hatırlayın! Ezberlememiş olduğunuz yerleri ezberleyin, ezberinizi arttıрмаğa çalışın! Kur'an-ı Kerim ile ilgili gayretleriniz de Ramazan'da artsın.

Kesenizin ağzını açın, hayır hasenâtı çok yapın! Fakirlere sadakalarınızı, zekâtlarınızı Ramazan ayında verirseniz, mükâfatı kat kat fazla olur. Başka aylarda verdiğinizden daha çok sevap kazanırsınız.

Ayrıca eşe dosta da ikramı, hediyeyi ihmal etmeyin! Eşi dostu iftara davet edin, onlardan da sevap kazanın. Böylece bu Ramazan ayının feyzinden, bereketinden, âzamî derecede istifade etmeye var gücünüzle gayret edin! Çünkü, Peygamber Efendimiz diyor ki:

فَإِنَّ الشَّقِيَّ، مَنْ حَرَّمَ فِيهِ رَحْمَةَ أَهْلِ عَزٍّ وَجَلٍّ

(Feinne'ş-şakiyye, men harume fîhî rahmeta'llâhi azze ve celle) “Ramazan gelip geçtiği halde, Ramazan'ın feyzinden, bereketinden yararlanamamış, beceriksiz, gâfil, tembel, câhil veyahut günahkâr insan gerçekten şakîdir. Gerçekten çok büyük mahrûmiyete uğramıştır. Bu da bir çeşit mânevî cezadır. Yazıklar olsun öylesine!..” diye teessüf ediyor.

Ramazan geçtiği halde hâlini düzeltmeyenlere, Ramazan'ın feyzinden, bereketinden istifade edemeyenlere teessüf buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz...

Allah-u Teâlâ Hazretleri, Ramazanımızı güzel geçirmeyi cümlemize nasib etsin... Sıhhat, afiyetle, huzur ve saadet, devlet ve nimetle nice nice yıllar güzel Ramazan'lara ulaşmanızı, makbul ibadetler yapmanızı, bayramlara erişmenizi, sıhhat, afiyet kesb etmenizi –çünkü oruç bir taraftan mânevî sevap kazandırır, bir taraftan da insanı sıhhatlendirir– hem maddeten, hem mânen; hem dünyevî bakımdan, hem uhrevî bakımdan; hem bedenî bakımdan, hem ruhî bakımdan âzamî derecede kârlı ve istifâdeli olmanızı temennî ederiz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri hepinizden razı olsun, hepinizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû*, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 12. 1997 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

